

Oponentský posudek na disertační práci

Název disertační práce	Fiskální politika jako klíčový mechanismus regionálního rozvoje: příklad regionální dimenze sektorových a horizontálních politik ČR
Autor disertační práce	Mgr. Marie Macešková
Oponent	Prof. PhDr. František Ochrana, DrSc.

Disertační práci Marie Maceškové **hodnotím podle jednotlivých kritérií následovně:**

a) z hlediska aktuálnosti tématu, předmětu zkoumání a náročnosti na vědecké zkoumání

Disertační práce řeší aktuální problematiku se zjevnými interdisciplinárními aspekty. V současné době dosud nebyla zpracována komplexní práce, která by se zabývala analýzou fiskální politiky v kontextu regionální dimenze na podmínky ČR. Již samotné rozhodnutí M. Maceškové zpracovat práci na zmíněné téma je pozitivní počin. Téma dostatečně prověřilo odborné schopnosti disertantky a předpoklady k vědecké práci. Vznikla tak přínosná práce, která propojuje výsledky základního i aplikovaného výzkumu do teoretických závěrů a úkolů agendy regionálního rozvoje. V této souvislosti celkově konstatuji, že dané téma je aktuální a svým obsahem odpovídá předmětu zkoumání disertační práce.

b) z hlediska stanovených cílů

M. Macešková si postavila celkem sedm dílčích výzkumných cílů (s. 4). První cíl je orientován explanačně analyticky. Smyslem je provést analýzu finančních toků z veřejných rozpočtů na regionální úrovni a přispět k debatě o významu regionálních dopadů fiskální politiky. Tento dílčí cíl byl splněn. Za přínos považuji zejména pohled na roli regionálních dopadů fiskální politiky. V soudobé (ekonomické) literatuře je tento problém tradičně spojován s aktivitami centrální vlády a zůstává opomíjen regionální rozměr daného problému. Na tento cíl logicky navazuje analýza regionální dimenze alokační a stabilizační funkce fiskální politiky ČR (druhý cíl), která je zkoumána prostřednictvím regionální analýzy investičních výdajů státního rozpočtu a vybraných státních fondů a alokace investičních prostředků v rámci sektorových a horizontálních politik. Také tento cíl považuji za splněný. Jeho naplnění je přínosné i pro jiné vědní disciplíny, jmenovitě pro teorii veřejné politiky, kde dosud chyběla obdobná analýza, která by se zabývala zkoumáním dopadů fiskálních rozhodnutí na úrovni regionálních veřejných politik. Provedená analýza zároveň nastoluje otázku, nakolik mohou jednotlivé veřejné politiky plnit roli „regulátora“ regionálního rozvoje? S tím souvisí i diskuse (cíle třetí) o tom, jaký charakter má regionální alokace veřejných investic, zda spíše nivelizační či diferenciační?

Čtvrtý cíl je orientován k vymezení pojmu „explicitní a implicitní regionální politika“ a jejímu „užšímu“ a „širšímu“ pojetí. Tuto analýzu považuji za přínosnou do vědecké diskuse. V této souvislosti se nabízí, jak blíže vymezit extenzi a intenzi pojmu „explicitní regionální politika“ a „implicitní regionální politika.“

Pátý cíl je zaměřen k hodnocení TIA (Territorial Impact Assessment). Splnění tohoto cíle hodnotím jednoznačně kladně. Daná analýza je cenná jak metodicky tak i metodologicky. Podává nejen utříděný přehled problému, ale i tvořivé rozvinutí analýzy TIA. Šestý cíl je orientován metodologicky. Autorka si klade ambice nastínit možná klasifikační kritéria pro typologii regionálních dopadů veřejných politik. Také tento cíl považuji za splněný a danou analýzu za přínosnou.

Sedmým cílem je zprostředkovat politické praxi empirické důkazy o zásadní roli „ostatních“ politik pro regionální rozvoj a přispět k diskusi o možnostech synergických mechanismů mezi explicitní podporou regionálního rozvoje a „ostatními“ veřejnými politikami. Rovněž tento cíl považují za splněný. V této souvislosti vzniká otázka, jaká role je přisuzována „empirickým důkazům“ s ohledem na použitou neúplnou indukci?

Závěrem k hodnocení stanovení cílů a stupni jejich splnění konstatuji, že stanovené cíle odpovídají předmětu zkoumání a tématu disertace a byly splněny.

c) z hlediska použitých vědeckých metod

M. Macešková používá jak obecně vědní výzkumné metody (zejména analýzu, syntézu, indukci) tak i speciálně vědní metody. Provádí sekundární analýzu empirických dat dostupných z evidencí orgánů státní správy (ISPROFIN). Vyslovuje se kriticky k existujícímu stavu kvality informační databáze, což vede k tomu, že nelze s určitostí říci, do jaké míry jsou dostupné údaje reálné. Analýza M. Maceškové (s. 71) udává řadu slabých míst o způsobu, jak jsou evidovány údaje o veřejných výdajích. Výsledky uvedené analýzy jsou pobídkou pro reformu veřejné správy v oblasti nakládání s veřejnými zdroji. Neúplné či nesprávné informace jsou totiž podkladem pro nekvalitní rozhodování ve veřejné správě. Přestože riziko „nekvalitních vstupních informací“ o nakládání s veřejnými zdroji je reálné, nikterak nesnižuje hodnotnou úroveň disertační práce. M. Macešková dokazuje, že dovede tvořivě analyzovat empirické údaje a formulovat syntetické závěry a doporučení jak pro oblast teorie a tak i pro oblast praxe. Celkově v oblasti hodnocení použitých výzkumných metod konstatuji, že disertantka tvořivě ovládá metody vědecké práce a dovede je prakticky použít při řešení výzkumného problému.

d) z hlediska logiky zkoumání, použité metodologie a přínosu práce

Disertační práce je vhodně logicky utříděna. Je rozčleněna do logicky na sebe navazujících částí. První část je věnována analýze teoretického kontextu. M. Macešková prokazuje analytickou erudici relevantních zdrojů, přičemž při jejich rozboru zaujímá svoje kritické stanovisko a formuluje vlastní závěry. Tato část práce prokazuje, že M. Macešková dovede vědecky analyzovat pramenné zdroje a formulovat metodologická východiska pro vlastní zkoumání. Třetí kapitola se zabývá problémem hodnocení regionálních dopadů politik na základě metodiky TIA. Autorka korektně rozlišuje (s. 57) mezi metodologií, metodou a metodikou TIA, což hodnotím jednoznačně pozitivně. Daná analýza je nesporným přínosem do teorie TIA. Navazující část práce (kapitola čtvrtá) vychází z obecně přijímaného pojetí rozpočtové soustavy. „Přidanou hodnotou“ v této části je analýza regionálních veřejných výdajů a zkoumání investičních výdajů distribuovaných v letech 1995-2005 ze státního rozpočtu a dvou státních fondů.

Disertační práce je evidentně přínosem jak pro oblast teorie tak i pro praxi regionální politiky. Pokud je mně známo, je to v podstatě první ucelená disertační práce, která na základě podrobného výzkumu zkoumá regionální dopady fiskální politiky v ČR. Tato analýza je cenná v interdisciplinárním kontextu. Přínosné je i zkoumání regionální dimenze jednotlivých parametrů fiskální politiky na příjmové a výdajové straně. Tato analýza je hodnotná i pro praxi veřejných (regionálních) politik. Hodnotné je propojení teorie s praxí. Je to zřejmé na případu TIA, kdy provedená analýza může být využita k rozpracování metodiky TIA (a to i v rámci EU).

Celkově konstatuji, že disertační práce je přínosná. Její kvalitní vědecká úroveň, způsob analýzy, práce se zdroji a formulování závěrů svědčí o talentu M. Maceškové k vědecké práci. K práci nemám žádné podstatné připomínky. *Formálně* bych osobně spíše preferoval explicitní vymezení předmětu zkoumání spolu s definováním „bílých míst“ v současné teorii, čímž by ještě více vynikl nesporný přínos disertační práce.

Uvedená poznámka je vysloveně okrajová, která nikterak nesnižuje hodnotnou úroveň disertační práce. Nepovažuji ani za potřebné - s ohledem na obsah a kvalitu práce – na ni ani reagovat v rozpravě.

e) otázky do diskuse

V rámci diskuse doporučuji odpovědět – mimo již v posudku zmíněných problémů - na následující **otázky**:

1. Můžete blíže (z pohledu výzkumné metodologie) objasnit postup při ověřování vámi stanovených hypotéz?
2. Diskutujte nivelizační a diferenciační efekt regionální alokace veřejných investičních zdrojů s ohledem na fiskální cíle a cíle veřejných politik.

Závěr

Disertační práce splňuje všechny kritéria doktorské disertační práce. Se zřetelem na výše uvedené hodnocení **doporučuji disertační práci Mgr. M. Maceškové k obhajobě**. Zároveň na základě úspěšné obhajoby doporučuji, aby Mgr. Marii Maceškové byla udělena příslušná vědecká hodnost.

V Praze, 19. srpna 2009

Prof. PhDr. František Ochrana, DrSc.
Katedra veřejných financí
Fakulta financí a účetnictví
Vysoká škola ekonomická v Praze